

กฎหมายและหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาสินค้าในปี พ.ศ. ๒๕๒๓

ในปัจจุบัน กฎหมายที่สำคัญที่สุดที่รัฐบาลใช้เป็นเครื่องมือในเรื่องการกำหนดราคา คือ พรบ. กำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งได้กล่าวให้ทราบมาแล้วในบทก่อน ในบทนี้จะขอเน้นเฉพาะที่เกี่ยวกับการกำหนดราคาสินค้าตามอำนาจที่กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติไว้ หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเฉพาะ อันได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นในกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ โดยมีคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด เป็นผู้ดำเนินงานตามกฎหมาย ส่วนในต่างจังหวัดนั้น ให้แต่ละจังหวัดมีสำนักงานคณะกรรมการส่วนจังหวัดกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาดดำเนินงานเช่นเดียวกัน ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการฯ จึงเป็นหน่วยงานเอกเทศในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ และกำหนดให้อธิบดีกรมการค้าภายใน เป็นเลขาธิการโดยตำแหน่ง เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของสำนักงาน นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นเลขานุการของคณะกรรมการกลางฯ โดยทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นผู้ช่วยคณะกรรมการกลางฯ และรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ เสนอรายงานต่อคณะกรรมการกลางฯ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบอนุมัติหรือแจ้งให้ทราบแล้วแต่กรณี

ในการดำเนินงานคณะกรรมการกลางฯ ได้กำหนดนโยบายหลักในการควบคุมราคาสินค้าไว้ ๒ ประการ ดังนี้

๑. สินค้าที่จะประกาศเป็นสินค้าควบคุม ควร เป็นสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพของประชาชนอย่างแท้จริง โดยกำหนดให้ขายแก่ผู้บริโภคไม่เกินราคาที่กำหนด หรือตรึงราคาขายส่งไว้แล้วแต่กรณี

๒. ภาครัฐให้มีสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพให้มีเพียงพอกับความต้องการของประชาชนในราคาที่เหมาะสมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยขณะเดียวกันจะพิจารณาให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าในแต่ละช่วงได้รับผลตอบแทนในอัตราที่เหมาะสม

ดังนั้น นโยบายของรัฐบาลในการควบคุมราคาสินค้าจึงมุ่งที่จะควบคุมราคาสูงสุดเฉพาะสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ และสินค้าที่ระบบการจำหน่ายมีลักษณะเป็นการผูกขาดเพื่อค่ากำไรเกินควรหรือมีการแข่งขันกันน้อย รวมทั้งการติดตามปรับปรุงราคาสินค้าที่ประกาศควบคุมไว้ให้เป็นไปตามสภาพความเป็นจริงอยู่เสมอ ป้องกันมิให้มีการฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้าที่ควบคุมไว้โดยไม่จำเป็น และประการสำคัญคือป้องกันมิให้นโยบายหรือหลักการควบคุมราคาสินค้าเป็นอุปสรรคและสร้างบรรยากาศการลงทุนที่ไม่ดีให้เกิดขึ้นในประเทศ

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ราคาสินค้าอุปโภคและบริโภค โดยเฉพาะสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพได้มีการขายในราคาที่สูงขึ้นกว่าเดิมขึ้นมาก การที่ราคาของสินค้าต่าง ๆ มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างไม่หยุดยั้งเช่นนี้ จึงเป็นเหตุให้สินค้าที่ควบคุมมีการเคลื่อนไหวที่จะเขยิบราคาให้สูงขึ้นตามไปด้วย

การขึ้นราคาของน้ำมันได้ส่งผลกระทบและสร้างปัญหาให้แก่เศรษฐกิจของประเทศ เมื่อราคาน้ำมันสูงขึ้นเป็นผลทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ราคาสินค้าและบริการต่าง ๆ จึงต้องปรับตัวสูงขึ้นตามไปด้วย ในภาวะดังกล่าว การลงทุนของหยุคจะยังคงเพราะเกิดภาวะเงินตึงตัว สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นสาเหตุทำให้สินค้าที่มีอยู่ในท้องตลาดมีไม่เพียงพอต่อการบริโภค ประกอบกับพ่อค้าได้ฉวยโอกาสกักตุนสินค้าและขึ้นราคาสินค้าโดยปราศจากเหตุผล ทำให้สินค้าขาดหายไปจากตลาดผู้บริโภคไม่สามารถหาซื้อตามปกติได้ ซึ่งก่อความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนโดยทั่วไป

จากนโยบายที่กำหนดไว้ดังกล่าว คณะกรรมการกลางฯ พยายามดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผลที่สะท้อนกลับคือ โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ถูกควบคุม ได้ร้องขอให้มีการปรับราคาสินค้าใหม่เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูงขึ้น จึงจำเป็นต้องขึ้นราคาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้บริโภคต้องซื้อสินค้าในราคาที่สูงขึ้นและจะยิ่งแพง

มากขึ้นเป็นหลายเท่าตัวเมื่อเทียบกับราคาเดิมเมื่อเกิดกรณีตลาดมีดขึ้น รายได้ประจำ
 ที่มีอยู่นั้นไม่สามารถปรับให้ทันกับราคาสินค้าที่สูงขึ้น จึงต้องบริโภคด้วยความประหยัด
 มากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้จำหน่ายขายสินค้าต่าง ๆ ลดน้อยลง ในกรณีที่สินค้า
 ควบคุมจำหน่ายจะขายในราคาที่สูงกว่าราคาควบคุมซึ่งเป็นการผิดกฎหมาย ในกรณี
 ที่มีการติดตามลงโทษผู้กระทำผิดเหล่านี้ สินค้าจะขาดหายไปจากตลาดและแอบซื้อขาย
 ในราคาสูงชันมาก ผู้มีเงินก็เดือดร้อนน้อยกว่าพวกประชาชนที่ยากจนซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่
 ของประเทศ เนื่องจากขาดอำนาจเงินในการซื้อหาสินค้ามาบริโภค ซึ่งต้องได้รับการ
 แก้ไขอย่างด่วนจากรัฐบาลผู้ปกครองประเทศ ดังนั้นในภาวะขาดแคลนเช่นนี้จึงไม่มีการ
 ลงโทษผู้กระทำผิดอย่างจริงจัง แต่ยอมให้ขายในราคาเกินราคาควบคุมแต่ไม่ยอมปรับ
 ราคาควบคุมให้สูงขึ้นเนื่องจากเหตุผลทางด้านการเมืองมาเกี่ยวข้อง จึงมีการแก้ปัญหา
 โดยการนำโครงการสินค้าราคาประหยัดชื่อ "สินไทย" และขยายตลาดออกไปโดยจัด
 เป็นโครงการ ตลาดศราคายุติธรรมขึ้น รัฐพยายามเพิ่มปริมาณสินค้าให้เพียงพอต่อการ
 บริโภค โดยวิธีบังคับกับเกษตรกรกับผลิตต่าง ๆ โดยหวังว่าถ้าปริมาณสินค้ามีมาก
 การขึ้นราคาขายสูงเกินความเป็นจริงจะไม่เกิดขึ้น แต่ผลที่ได้รับไม่เป็นที่พอใจเท่าที่ควร

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า นโยบายหลักที่คณะกรรมการกลางกำหนดไว้นั้น ไม่สามารถ
 ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ เพราะราคาจำหน่ายสินค้าควบคุมส่วนใหญ่อยู่ใน
 ในระดับสูงกว่าราคาควบคุม เนื่องจาก

๑. มีการควบคุมราคาเฉพาะราคาของสินค้าสำเร็จรูป ส่วนราคาสินค้า
 ประเภทวัตถุดิบหรือวัตถุดิบประกอบการผลิตมิได้มีการควบคุมราคา จึงมีการเคลื่อนไหวขึ้นลง
 อยู่ตลอดเวลา เป็นผลให้ราคาสินค้าสำเร็จรูปต้องเคลื่อนไหวตาม

๒. ความยืดหยุ่นและความคล่องตัวของขั้นตอนในการพิจารณาปรับราคา
 มีน้อยมากไม่ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การปรับราคาให้เพิ่มขึ้นในอัตราที่เหมาะสมย่อมจะ
 ถึงคู่หูหรือจูงใจให้มีการผลิตเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดการแข่งขันในด้านการผลิต มีการนำเอา
 ทรัพยากรประเภทต่าง ๆ ออกมาสู่การผลิตเพิ่มขึ้นซึ่งจะเป็นผลดีในระยะยาว แต่มีข้อแม้
 ว่าจะต้องมีการค้าเป็นการทางด้านการตลาดที่ไม่เป็นอุปสรรค และสามารถทำงานอย่าง
 มีประสิทธิภาพ

ในการพิจารณาข้อเสนอของผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ขอให้ปรับราคาสินค้าที่
กระทรวงพาณิชย์ได้ตรึงราคาไว้ นั้น กระทรวงพาณิชย์มีหลักการและแนวทางในการ
พิจารณาดังนี้ คือ

๑. จะลดการขึ้นราคาสินค้า เพื่อมิให้มีการผลักดันราคาไปให้กับผู้บริโภค
ทันที เมื่อปรากฏว่าสินค้านั้นมีต้นทุนการผลิตและการจำหน่ายสูงขึ้น กระทรวงพาณิชย์
จึงมีมาตรการที่จะลดการขึ้นราคาสินค้าปลีกรับกับผู้บริโภค ดังนี้ คือ

๑.๑ หากอุตสาหกรรมการผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้ามีฐานะหรืออัตรา
กำไรค่อนข้างสูง อยู่ในฐานะที่จะรับภาระต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นได้ ก็จะขอให้ผู้ผลิต
หรือผู้นำเข้ารับภาระไว้ก่อน

๑.๒ หากผู้ผลิตรับภาระไม่ได้หรือได้เพียงบางส่วน ก็จะพิจารณา
ตรวจสอบช่วงกระบวนการตลาด คือช่วงราคาขายส่งขายปลีก ว่าผู้ขายส่งขายปลีก
มีอัตรากำไรสูงมากหรือไม่ ถ้าอยู่ในอัตราสูงก็จะขอให้ผู้จำหน่ายรับภาระไป ไม่ต้อง
ขึ้นราคากับผู้บริโภคหรือขึ้นราคาเพียงส่วนที่ไม่สามารถรับได้เท่านั้น

๑.๓ หากทางลดต้นทุนที่เพิ่มขึ้นโดยทางภาษีอากร มาตรการนี้ใช้กับ
กรณีที่ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายไม่สามารถรับภาระต้นทุนที่สูงขึ้นในข้อ ๑.๑ และ ๑.๒ ก็
จะพิจารณาว่าทางภาครัฐบาลจะมีทางลดภาษีบางอย่าง เช่นภาษีขาเข้าที่เก็บกับวัตถุ
ดิบที่ประกอบการผลิตสินค้าสำเร็จรูป หรือลดภาษีการค้าได้เพียงใด ทั้งนี้เพื่อจะ
แบ่งเบาภาระแก่ผู้บริโภค

๑.๔ หากทางจัดระบบการจำหน่าย โดยประสานกับผู้ผลิตและผู้จำหน่าย
ลดต้นทุนโดยการจัดการกระบวนการตลาดและกระบวนการขนส่งใหม่ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
เช่นการจัดส่งแก๊สให้ลูกค้า ซึ่งผู้ผลิตอาจมีแก๊สจากผู้ผลิตอื่นก่อนในขณะที่การผลิตหรือ
การนำเขาเกิดอุปสรรค หรือการที่ผู้จำหน่ายแก๊สมีลูกค้าอยู่ไกลรัศมีทำการเกินควรก็จะ
เป็นตัวกลางประสานให้ผู้จำหน่ายที่อยู่ไกลเคียงรับลูกค้าไปเป็นคน นอกจากนี้ก็กำลัง
พยายามประสานการจำหน่ายผู้ผลิตซีเมนต์ หากทางประหยัดและลดต้นทุนการจำหน่าย
ซีเมนต์จากแหล่งผลิตอีกด้วย

๒. การพิจารณาอนุญาตให้ขึ้นราคาสินค้า เมื่อมีความจำเป็นจะต้องให้
ขึ้นราคาสินค้าซึ่งจะเป็นภาระต่อผู้บริโภคแล้ว ก็จะมีหลักการการพิจารณาดังนี้ คือ

- ๒.๑ ให้เพิ่มราคาสินค้าให้เพียงพอที่จะชดเชยต้นทุนที่เพิ่มขึ้นแล้ว
เท่านั้น
- ๒.๒ ให้เพิ่มราคาสินค้าเฉพาะผู้ผลิตที่มีกำไร เท่ากับหรือต่ำกว่า
มาตรฐาน
- ๒.๓ ให้เพิ่มราคาสินค้าให้เพียงพอที่จะชดเชยต้นทุนที่จำเป็น เท่านั้น
เพื่อทำให้ผู้ผลิตประหยัดต้นทุนที่ไม่จำเป็น
- ๒.๔ พิจารณาเพิ่มราคาสินค้าตาม ต้นทุนของผู้ผลิตที่ต่ำสุด หรือตาม
ต้นทุนเฉลี่ยของอุตสาหกรรม แล้วแต่กรณี

โดยที่การควบคุมราคาสินค้าโดยกฎหมายที่ผ่านมายังมีข้อบกพร่องอยู่มาก
ไม่อาจนำมาแก้ไขปัญหาการสูงขึ้นของราคาสินค้าอย่างได้ผลรวดเร็วเท่าที่ควร นอก
จากนั้นการควบคุมราคาสินค้าอาจจะสะท้อนให้เห็นถึงผลเสียอย่างมากต่อการส่งเสริม
การลงทุนในระยะยาว เพราะเป็นเหตุให้นักลงทุนเกิดความไม่แน่ใจในนโยบายด้าน
ราคาของรัฐบาล และสิ่งเลวไม่กล้าขยายการผลิตหรือลงทุนในกิจการใหม่ ๆ ทั้งนี้
ในปี ๒๕๒๐ กระทรวงพาณิชย์จึงได้ทบทวนผลเสียของการควบคุมราคาในร้านค้าต่าง ๆ
และได้เสนอนโยบายใหม่ในการควบคุมราคาสินค้า ให้ส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
พิจารณาให้ความเห็นชอบ และในที่สุดจึงได้มีการกำหนดนโยบายควบคุมราคาสินค้า
เสียใหม่ โดยให้ถือหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. รัฐบาลจะควบคุมราคาเฉพาะสินค้าที่มีเหตุอันสมควร เชื่อได้ว่า การ
ดำเนินงานธุรกิจในด้านนั้นมิได้ผลตอบแทนจากการลงทุนในอัตราที่สูงเกินกว่าปกติ
และสินค้าชนิดนั้นจะต้อง เป็นสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพของประชาชน และเศรษฐกิจ
ของประเทศ ส่วนสินค้าฟุ่มเฟือยและไม่จำเป็นต่าง ๆ ให้ราคาลอยตัวได้อย่างเสรี

๒. เมื่อได้เลือกสินค้าในข้อ (๑) แล้ว กระทรวงพาณิชย์ก็จะประกาศให้

สินค้าชนิดนั้นเป็นสินค้าที่อยู่ในข่ายการควบคุมและยังไม่ได้กำหนดราคาสูงสุดไว้ และ จะมอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่คอยดูแลและสอดส่องติดตามภาวะการผลิตและการจำหน่าย สินค้าชนิดนั้น พร้อมทั้งติดต่อบริษัทหรือกับผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายมิให้กระทำการอื่นเป็นการเอาใจเอาเปรียบต่อประชาชน

๓. สำหรับผลตอบแทนที่เหมาะสมในการประกอบธุรกิจสินค้าที่อยู่ในข่าย การควบคุมนั้น กำหนดไว้ดังนี้

๓.๑ ให้มีกำไรก่อนหักภาษีเงินได้นิติบุคคล ในอัตรา ๒๐ % ของเงิน ลงทุนที่เป็นส่วนของผู้ถือหุ้น รวมทั้งกำไรสะสม (Equity) หรือ

๓.๒ ให้มีผลตอบแทนก่อนหักค่าดอกเบี้ยเงินกู้และภาษีเงินได้นิติบุคคล ในอัตรา ๑๗ % ของเงินลงทุนทั้งสิ้น (Total Capital Employed)

๔. เมื่อมีข้อมูลหรือเหตุผลอันสมควร เชื่อได้ว่า ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายกำหนด ราคาสินค้าสูงขึ้นและมีผลตอบแทนหรือกำไรในอัตราสูงผิดปกติ กระทรวงพาณิชย์จะสั่ง ให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายระงับการกระทำดังกล่าว หากไม่เป็นผลแล้วกระทรวงพาณิชย์ก็ จะกำหนดราคาสูงสุดและระยะเวลาในการควบคุมสินค้านั้นทันที

๕. ในกรณีที่เกิดเหตุการฉ้อฉลเงิน กระทรวงพาณิชย์จะพิจารณากำหนดราคา สูงสุดของสินค้าตามควรแก่สถานการณ์ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้บริโภคในระยะ นั้น และจะยกเลิกเมื่อเหตุการฉ้อฉลสิ้นสุดสภาพปกติ นอกจากนี้กระทรวงพาณิชย์จะพิจารณา ทบทวนประเภทและชนิดของสินค้าที่ควบคุม หรือมีการกำหนดราคาสูงสุดอยู่เสมอ และถ้า หากมีผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายร้องขอต่อทางการให้ยกเลิกการควบคุม หรือขอให้มีการปรับร ุง ราคาสินค้าที่กำหนดไว้ กระทรวงพาณิชย์จะพิจารณาคำขอดังกล่าวให้แล้วเสร็จ และแจ้ง ผลการพิจารณาให้ผู้ร้องขอทราบภายในระยะเวลาไม่เกิน ๓๐ วัน นับจากวันที่ได้รับคำร้อง

การกำหนดราคาสูงสุดนั้น ต้องคำนึงถึงการลงทุนในอุตสาหกรรมที่มีการควบคุม ราคาวา มีผลตอบแทนหรือกำไรใกล้เคียงกับอุตสาหกรรมที่ไม่มีการควบคุมราคาด้วย และ ระยะเวลาในการบังคับไม่ควรเกินคราวละ ๒ เดือน

ปัญหานโยบาย

จากนโยบายการรักษาระดับราคาของกระทรวงพาณิชย์ เพื่อความเป็นธรรมแก่ ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภค โดยกำหนดแนวทางในการกำหนดราคาซึ่งพิจารณาจาก ต้นทุนการผลิต ผลตอบแทน และวิธีการผลิต นั้น ในปัจจุบันการดำเนินงานเพื่อรักษาระดับราคานั้นยังไม่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายได้ เนื่องจากสาเหตุที่ทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้น ประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ คือ

๑. ต้นทุนการผลิตโดยตรง เช่น ค่าจ้างแรงงาน วัตถุดิบ และดอกเบี้ยเงินกู้
๒. ระดับราคาสินค้าและภาวะในตลาดโลก
๓. ราคาสินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ทั้งในรูปวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูป โดยเฉพาะราคาน้ำมัน
๔. การส่งเสริมอุตสาหกรรมของรัฐบาล โดยเฉพาะอุตสาหกรรมผลิตวัตถุดิบในลักษณะการ ตั้งกำแพงภาษี เพื่อป้องกันการแข่งขันจากภายนอกซึ่งทำให้ระบบราคาภายในสูงกว่าราคาในตลาดโลก
๕. ระบบการค้าภายในประเทศ ซึ่งในสภาพปกติจะมีการแข่งขันกันพอสมควร ราคาที่ตั้งจะเป็นประเภท Cost-plus แต่เมื่อเกิดการขาดการเปลี่ยนแปลงระดับราคา จะทำให้เกิดภาวะการกักตุน ระดับราคาจะสูงขึ้น
๖. การจัดเก็บภาษี ซึ่งเป็นตัวเพิ่มต้นทุนการผลิตและสามารถลดภาระให้ผู้บริโภคแทนที่

ฉะนั้น เพื่อให้นโยบายรักษาระดับราคาได้บรรลุถึงเป้าหมาย จึงต้องมีแผนงานและการประสานงานที่สอดคล้องกันของมาตรการที่เกี่ยวข้อง คือทั้งมาตรการควบคุมราคา มาตรการการเงิน มาตรการการคลัง การกำหนดอัตราเพิ่มของค่าแรงและราคาน้ำมัน อันเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการรักษาระดับราคาสินค้าซึ่งมิใช่เป็นแต่เพียงการ

ป้องกันการฉวยโอกาสขึ้นราคาของผู้ผลิต ซึ่งถือเป็นหน้าที่โดยตรงของกระทรวงพาณิชย์

จากที่ได้อธิบายกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดราคาสินค้าแล้ว จะพบว่ากฎหมายมีข้อบัญญัติไว้ว่า เพื่อเป็นการป้องกันการกำหนด ราคาซื้อ ราคาขาย หรือการกำหนดเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติทางการค้า อันไม่เป็นธรรม ได้ให้อำนาจคณะกรรมการกลางฯ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดให้สินค้าใดเป็นสินค้าควบคุมได้ โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าสินค้าใดบ้างควรควบคุม ดังนี้

- ๑. เป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อการครองชีพหรือเศรษฐกิจ
- ๒. ภาวะการแข่งขันไม่ค้ำพอ อาจเป็นช่องทางให้มีการกำหนดราคาโดยไม่เป็นธรรม
- ๓. มีการกำหนดส่วนเหลืออม (Margin) ของแต่ละขั้นตอนการค้าสูง
- ๔. ปริมาณการผลิตไม่แน่นอน อาจเกิดการขาดแคลนหรือกักตุนได้ง่าย
- ๕. ควบคุมได้สะดวก

ขั้นตอนการดำเนินงานของคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด

ขั้นแรก คณะกรรมการกลางฯ มีอำนาจเต็มที่ในการพิจารณา กำหนดให้สินค้าใดเป็นสินค้าที่อยู่ในข่ายการควบคุมตามกฎหมายฉบับนี้ และมีการดำเนินการ ดังจะเห็นได้จากการประกาศครั้งแรกเมื่อ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๒๒ ดังนี้

ฉบับที่ ๑ เป็นเรื่องการกำหนดประเภทของสินค้าที่ควบคุม ซึ่งมีทั้งหมด

๓๖ ประเภท

ฉบับที่ ๒ กำหนดราคาขายปลีกสินค้าควบคุม ๑๑ ประเภท โดยห้ามผู้จำหน่ายสินค้านั้นเกินราคาที่คณะกรรมการกลางฯ กำหนด สำหรับในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง ส่วนจังหวัดอื่น ๆ คณะกรรมการส่วนจังหวัดมีอำนาจออกประกาศกำหนดราคาขายได้ ตามความเหมาะสมแก่ท้องถิ่น

ฉบับที่ ๓ กำหนดให้ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ซึ่งสินค้าควบคุม รวม ๒๒ ประเภท
แจ้งราคาขายส่ง ปริมาณ น้ำหนัก ของสินค้าต่อทางราชการ แล้วห้ามมิให้เปลี่ยนแปลง
ราคา ปริมาณ หรือน้ำหนัก จนกว่าจะได้รับอนุญาต โดยใบบังคับกับ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า
ซึ่งสินค้าควบคุมทั่วราชอาณาจักร

เมื่อเปรียบเทียบกับประเภทสินค้าที่ควบคุมไว้เดิมตาม พรบ. ป้องกันการค้า
กำไรเกินควร กับประเภทที่คณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด
ประกาศควบคุม ปรากฏว่าประเภทของสินค้าควบคุมเหลือเพียง ๓๖ ประเภท ซึ่งแต่เดิมนั้นมี ๖๓ ประเภท โดยมีเหตุผลว่าสินค้าที่ยกเลิกไปนั้น ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องประกาศ
เป็นสินค้าควบคุม เพราะ พรบ. กำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาดได้กำหนดให้
พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเชิญบุคคลใด หรือขอเอกสาร ข้อมูลใดๆ เพื่อพิจารณา โดยไม่
ต้องประกาศสินค้านั้น เป็นสินค้าควบคุมก่อน ดังเช่นในกรณีที่กำหนดไว้ใน พรบ. ป้องกัน
การค้ากำไรเกินควร ฉะนั้นในกรณีที่มีเหตุอันควร เชื่อได้ว่าผู้บริโภครู้จักเอาเปรียบ
พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเรียกผู้ประกอบธุรกิจ หรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้องมาให้ปากคำ
และอาจให้ระงับการกระทำอันเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภค หากไม่เชื่อฟังคณะกรรมการ
กลางฯ จะกำหนดสินค้านั้นเป็นสินค้าควบคุม หรือธุรกิจนั้นเป็นธุรกิจควบคุมได้ พร้อมทั้ง
กำหนดราคาขายปลีกหรือขายส่งของสินค้านั้นแล้วแต่กรณี และคณะกรรมการกลางฯ เห็นว่า
แม้ประเภทสินค้าควบคุมที่ประกาศจะมีจำนวนน้อยลง แต่ก็สามารถให้ความเป็นธรรมแก่
ผู้บริโภค ผู้ผลิต และผู้จำหน่ายได้มากกว่าเดิม นอกจากนั้นการควบคุมราคาสินค้าบางชนิด
โดยไม่คำนึงถึงต้นทุนการผลิต จะทำให้คุณภาพของสินค้าลดลงและอาจเกิดการขาดแคลนได้

ได้มีการกำหนดอัตราผลตอบแทนของผู้ผลิต หรือผู้จำหน่ายสินค้าในแต่ละช่วง
เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาราคาขายส่ง ราคาขายปลีก ที่เหมาะสมต่อไป โดยคำนึง
ถึงอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาด ภาษีเงินได้นิติบุคคล ค่าขนส่ง และ เหตุผล
อื่น ๆ ที่คณะกรรมการกลางฯ เห็นว่าสมควร ในการนำมาคิดเป็นอัตราผลตอบแทนของแต่ละ
ประเภทสินค้าที่ควบคุม ซึ่งการกำหนดอัตราผลตอบแทนไม่ได้มีหลักเกณฑ์แน่นอนลงไปเปิด
โอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้ใช้ความคิดเห็นส่วนตัวในการประเมินตัวเลขที่เห็นว่าเหมาะสม
ขึ้นมาได้ โดยใช้มติของที่ประชุมคณะกรรมการกลางฯ เป็นคำสั่งที่ต้องนำไปปฏิบัติตามมติ
ที่ประชุมนั้น ๆ

หลังจากคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด ได้กำหนดอัตราผลตอบแทนในแต่ละช่วงการค้าไว้แล้ว ก็จะพิจารณาว่ากำหนดราคาซื้อขายสินค้าที่ประกาศให้เป็นสินค้าควบคุมในราคาขายส่งหรือขายปลีกหรือทั้งสองอย่างแล้วแต่ประเภทของสินค้าที่ควบคุมนั้น ๆ

การควบคุมราคาในชั้นนี้ แบ่งออกเป็นสองวิธี

วิธีที่หนึ่ง คณะกรรมการกลางจะพิจารณาว่ากำหนดราคาสูงสุดของสินค้าบางประเภท ที่ประกาศควบคุมไว้ตามประกาศฉบับที่ ๑ โดยกำหนดให้ผู้อยู่จำหน่ายต้องจำหน่ายในราคาไม่สูงกว่าราคาที่กำหนดไว้ทั้งราคาขายส่งและราคาขายปลีก พร้อมทั้งประกาศกำหนดสถานที่ควบคุมและระยะเวลาในการประกาศใช้บังคับ ตลอดจนกำหนดให้ผู้อยู่ผลิตหรือผู้อยู่จำหน่ายต้องปิดป้ายแสดงราคาจำหน่ายที่คณะกรรมการกลางกำหนดไว้ด้วย สำหรับการกำหนดราคาควบคุมในจังหวัดต่าง ๆ ที่มีใจในกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการส่วนจังหวัดจะกำหนดโดยใช้ราคาในกรุงเทพฯ เป็นราคารฐานบวกด้วยค่าขนส่งระหว่างกรุงเทพฯ ถึงจังหวัดนั้น ๆ แล้วกำหนดออกมาเป็นราคาควบคุมของจังหวัด

วิธีที่สอง คณะกรรมการกลางจะประกาศรายชื่อสินค้าที่ควบคุมและกำหนดให้เฉพาะผู้ผลิต หรือผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักร รวมทั้งตัวแทนของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าที่ประกาศควบคุม ต้องแจ้งราคาซื้อราคาขายและข้อมูลต่าง ๆ เช่น ต้นทุน วัสดุคิมี ขนาด คุณภาพ และปริมาณเกี่ยวกับสินค้าที่ควบคุม ต่อเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการกลางฯ ตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ เมื่อผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าที่ควบคุมดังกล่าวไปแจ้งราคาจำหน่ายต่อทางราชการแล้ว ทางคณะกรรมการกลางฯ จะห้ามมิให้มีการเปลี่ยนแปลงราคาจำหน่ายจนกว่าผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า จะได้แสดงเหตุผล และความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงราคาจนเป็นที่พอใจ และต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกลางฯ เสียก่อน จึงจะจำหน่ายในราคาใหม่ได้

ฉะนั้นในทางปฏิบัติการควบคุมราคาโดยวิธีนี้ คณะกรรมการกลางฯ จะถือเอาราคาโรงงานซึ่ง เป็นราคาขายส่งที่ได้รับแจ้ง เป็นครั้งแรกจากผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า

เป็นฐานราคาควบคุมของสินค้าชนิดนั้นทันที ผู้ค้าปลีกตามประกาศฉบับนี้ไม่ต้องมาแจ้ง
ราคาจำหน่ายแต่อย่างใด

เป็นที่น่าสังเกตว่า สินค้าที่อยู่ในข่ายการควบคุมในวิธีที่สองนี้ ไม่มีการ
ควบคุมราคาขายปลีก ทั้งนี้เนื่องจากมีผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าดังกล่าวมากรายด้วยกัน
และการลงทุนของแต่ละรายก็มีขนาดแตกต่างกัน การกำหนดให้ขายปลีกในราคา
เดียวกันหมดจึงกระทำโดยยากและอาจจะเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ผลิต การควบคุม
ราคาตามวิธีนี้จึงมุ่งควบคุมเฉพาะราคาขายส่งของผู้ผลิตเฉพาะรายเท่านั้น ส่วนการ
ที่กำหนดให้มีการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับราคาต้นทุนและข้อมูลอื่น ๆ นั้น นับว่าเป็นประโยชน์
ช่วยให้ทางราชการสามารถติดตามความเคลื่อนไหวของต้นทุนการผลิต การจำหน่าย
ได้อย่างใกล้ชิดและสามารถกำหนดราคาที่เป็นธรรมแก่ทั้งผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภค
ได้อย่างแท้จริง ในกรณีที่ผู้บริโภคร้องเรียนว่าสินค้าชนิดใดมีราคาสูงขึ้นอย่างผิดปกติ
หรือมีการกักตุนสินค้าขึ้น พนักงานเจ้าหน้าที่จะเชิญผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าชนิดนั้นมา
ชี้แจงเหตุผล และตรวจสอบตัวเลขต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
พร้อมทั้งแสดงหลักฐานสำคัญประกอบจนเป็นที่พอใจ หากพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาแล้ว
เห็นสมควรให้มีการปรับราคาสูงขึ้น ก็จะเสนอให้คณะกรรมการกลางพิจารณาอนุมัติ
อีกครั้งหนึ่ง ผู้ผลิตจึงจะสามารถจำหน่ายสินค้าในราคาใหม่ได้ แต่ถ้าหากพิจารณาแล้ว
ยังไม่ควรปรับราคาให้สูงขึ้น ก็จะขอรองให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าตรึงราคาจำหน่ายไว้ก่อน
ซึ่งถ้าหากผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม คณะกรรมการกลางก็จะประกาศควบคุม
ราคาสูงสุดขายส่งและขายปลีกของสินค้าชนิดนั้นทันที

สำหรับมาตรการตรึงราคาสินค้า จะมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. ให้สินค้ามีเพียงพอกับการบริโภค

๑.๑ จัดระบบการส่งออกสินค้าสำคัญ เพื่อให้มีสินค้าเหลือบริโภคใน
ประเทศให้เพียงพอต่อความต้องการ ดังเช่นในกรณี ข้าว ข้าวโพด และถ่านไม้ เป็นต้น

๑.๒ กระตุ้นผู้ผลิตและเป็นตัวกลางในการจัดหาสินค้าจากต่างประเทศ
เพื่อนำเข้ามาใช้ในประเทศในปริมาณเพียงพอ เช่น ซีเมนต์ แกลส และน้ำมัน เป็นต้น

๑.๓ ขอให้ผู้ผลิตและผู้ขายส่งขายปลีกโดยตรงกับผู้บริโภค หรือในกรณีที่สินค้าขาดแคลนเนื่องจากมีการกักตุนในบางช่วง กขอให้ผู้ผลิตหุ้มสินค้าเข้าสู่ตลาดใหม่มากกว่าปกติ เช่น ไข่เป็ด น้ำตาลทราย ซีเมนต์ และไก่ชำแหละ เป็นต้น

๒. การเข้าแทรกแซงตลาด จัดหาสินค้าราคาถูกให้ร้านค้าอยู่ในความส่งเสริมของกรมการค้าภายในจำหน่าย และให้องค์การคลังสินค้าจัดรถเร่ นำสินค้าราคาถูกไปจำหน่าย ณ แหล่งชุมชน เช่น ชาวฮาร ไม้อัดไฟ น้ำมันพืช นมกระป๋อง สมู ยาสีฟัน รวมประมาณ ๒๐๐ รายการ

๓. ตรึงราคาสินค้า เพื่อตรึงราคาสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ คณะกรรมการกลางฯ ได้ประกาศให้สินค้า ๓๒ ชนิด เป็นสินค้าควบคุม โดยมีมาตรการดังนี้

๓.๑ กำหนดราคาขายปลีกสูงสุด ๑๑ ชนิด

๓.๒ ตรึงราคาขายจากโรงงานและราคาขายส่งของสินค้า ๒๒ ชนิด โดยห้ามมิให้เปลี่ยนแปลงราคาดังกล่าวโดยมิได้รับอนุมัติ ซึ่งเท่ากับเป็นการตรึงราคาขายปลีกโดยทางอ้อมนั่นเอง

๔. ให้แสดงราคาขายปลีกสินค้า เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้ทราบราคาขายปลีกที่แน่นอนและถูกต้อง ได้บังคับให้ผู้ผลิตพิมพ์ราคาขายปลีกสินค้าลงในภาชนะบรรจุ เช่น นมกระป๋อง ไม้อัดไฟ น้ำมันพืช ผงซักฟอก เป็นต้น และให้ผู้ขายปลีกสินค้าควบคุมทุกชนิดปิดป้ายแสดงราคา (๓๒ ชนิด) และสินค้าที่ถูกควบคุมโดย พรบ. ควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๔๕ (๒๐ ชนิด) ผู้ค้าปลีกก็ต้องแสดงราคา เช่นเดียวกัน

๕. ชะลอการเพิ่มราคาสินค้า โดยที่เห็นว่าในระยะข้างหน้าราคาสินค้ามีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น กระทรวงพาณิชย์จึงได้มีมาตรการที่จะชะลอการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้า โดยมีให้มีการผลักดันต้นทุนสินค้าที่เพิ่มขึ้นไปให้ผู้บริโภคทันที โดยพยายามให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายรับภาระนี้ให้มากที่สุดที่จะทำได้ และโดยวิธีการอื่นที่จะให้ผู้บริโภคได้รับความกระทบกระเทือนน้อยที่สุด

และเพื่อเป็นการป้องกันการฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้าโดยไม่เป็นธรรม เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันเชื้อเพลิงและแก๊สหุงต้ม กรมการค้าภายใน จึงได้ออกประกาศฉบับที่ ๑๖ ออกมาซึ่งบังคับ และได้มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ออกตรวจสอบความเคลื่อนไหวราคาสินค้าทั่วไป (และเน้นหนักในเรื่องของสินค้าควบคุม ๓๖ ประเภท) เพื่อให้มีการฉวยโอกาสขึ้นราคาโดยไม่เป็นธรรม ในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง

๒. ไซ้มาตรการทางกฎหมายดำเนินการโดยเฉียบขาด เมื่อพบว่าผู้ค้ารายใดมีพฤติการณ์หรือเจตนาฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้า

๓. ผู้ประกอบการธุรกิจใดโดยลำพัง หรือสมคบกับบุคคลอื่นดำเนินการใด ๆ โดยจงใจที่จะกดราคาให้ตกต่ำหรือทำให้สูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดการปั่นป่วนซึ่งราคาสินค้า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๗ ปี หรือ ปรับไม่เกิน ๒ แสนบาท หรือ ทั้งปรับทั้งจำ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว ให้เนรเทศผู้นั้นออกนอกราชอาณาจักร

๔. ให้ผู้ผลิตสินค้าที่ทางราชการประกาศเป็นสินค้าควบคุม ถ้าจับผู้ค้ามิให้เพิ่มราคาขายปลีก และให้หุ้มสินค้าออกสู่ตลาดตามปกติ หรือมากกว่าปกติ

ผลการดำเนินงานปรากฏว่าไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากสินค้าใดขาดตลาดทำให้ต้องหาซื้อในตลาดมืดซึ่งราคาสูงกว่าราคาควบคุมมาก

การควบคุมของคณะกรรมการกลางฯ ส่วนใหญ่เป็นการเพ่งเล็งบรรดาผู้ผลิตและผู้จำหน่าย หรือบุคคลอื่น ๆ ที่พยายามจะมิคเบือนสร้างสถานการณ์เกี่ยวกับสินค้าที่ขาดแคลน มีการกักตุน และขายสินค้าเกินราคาควบคุม หรือรวมหัวกันลดปริมาณการผลิต ซึ่งเป็นเหตุให้ปริมาณสินค้าในท้องตลาดเกิดขาดแคลนและราคาสูงขึ้นมากอย่างผิดปกติ ซึ่งหากมีสิ่งบอกเหตุว่าสินค้าใดก็ตามเริ่มมีปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการกลางฯ จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการออกประกาศห้ามไม่ให้ผู้ใดก็ตาม

มีสินค้าอยู่ในความครอบครองเกินกว่าปริมาณที่คณะกรรมการกลางฯ จะพิจารณากำหนด
 พร้อมทั้งแจ้งปริมาณและสถานที่เก็บค้าย เพื่อคณะกรรมการกลางฯ จะได้ทราบปริมาณ
 สินค้าที่แท้จริงในขณะนั้นว่ามีอยู่เท่าใด และเก็บไว้ที่ใดบ้าง หากปรากฏว่าสถานการณ์
 ปัญหาสินค้านั้นยิ่งเลวร้ายลง คณะกรรมการกลางฯ อาจจะบังคับให้ผู้ที่มีสินค้าในครอบ
 ครองเกินปริมาณที่กำหนดไว้ นำสินค้านั้นออกจำหน่ายในท้องตลาดให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว
 ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมหรือธุรกิจอื่น ๆ ที่ต้องการมีสินค้าชนิดนั้นไว้ในครอบครอง
 ก็อาจจะกำหนดให้ยื่นขออนุญาตได้ หากมีปริมาณเกินกว่าที่ได้รับอนุญาตให้ครอบครอง
 คณะกรรมการกลางฯ จะสั่งการให้นำสินค้าส่วนเกินดังกล่าวออกขายในท้องตลาด หรือ
 ขายให้แก่ผู้โลกได้ในราคาที่คณะกรรมการกลางฯ จะกำหนดขึ้น หากมีการฝ่าฝืน
 คณะกรรมการกลางฯ มีอำนาจ ถัก อายัด หรือยึดสินค้านั้น แล้วนำออกขายทอดตลาด
 ได้ ในทางปฏิบัติกรมการค้าภายในได้ส่งเจ้าหน้าที่ออกตรวจสอบการฉวยโอกาสการ
 ขึ้นราคาสินค้า พร้อมทั้งว่ากล่าวตักเตือนและจับกุมผู้ฝ่าฝืนเพื่อลงโทษตามกฎหมาย
 ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายฉบับนี้มีทั้งโทษ จำคุก และปรับ ในกรณีที่เป็โทษปรับ กฎหมาย
 นี้ได้ให้อำนาจแก่เลขาธิการและประธานคณะกรรมการส่วนจังหวัด มีอำนาจเปรียบเทียบ
 ปรับได้เอง จะเห็นได้ว่ากฎหมายฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่กว้างขวาง
 มากยิ่งขึ้นกว่า พรบ. ป้องกันการค้ากำไรเกินควรที่ได้ยกเลิกไปแล้ว

สำหรับการดำเนินงานของคณะกรรมการกลางฯ ซึ่งกฎหมายได้ให้อำนาจ
 แก่คณะกรรมการมาก แต่เนื่องจากคณะกรรมการกลางฯ มีงานประจำอยู่มากแล้ว จึง
 ไม่มีเวลาอย่างเพียงพอที่จะสอบสวนหรือศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ได้ทุกกรณีได้ด้วยตนเอง
 จึงจำเป็นต้องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของคณะกรรมการ
 และทำหน้าที่ช่วยกันกรองขอเท็จจริงให้กับคณะกรรมการอีกชั้นหนึ่ง

ในการให้อำนาจตามกฎหมายนั้น ให้คณะกรรมการพิจารณาทบทวนเป็นครั้ง
 คราวเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจำหน่าย
 และอัตรากำไรที่เหมาะสม รวมทั้งผลกระทบต่อการลงทุนในการขยายกำลังการผลิต
 ในระยะต่อไปด้วย

นอกจากนั้น คณะกรรมการกลางฯ มีอำนาจประกาศให้มูลค่าหรือผู้จำหน่ายสินค้าควบคุมแจ้งราคาซื้อขายซึ่งสินค้าควบคุม ชื่อสินค้าควบคุม ชื่อและปริมาณ วัตถุประสงค์เป็นส่วนประกอบ มาตรฐาน คุณภาพ ขนาด ปริมาณ และน้ำหนักต่อหน่วยของสินค้าควบคุมตามที่ เป็นอยู่ในวันที่คณะกรรมการกลางฯ กำหนด และห้ามมิให้เปลี่ยนแปลงราคา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเลขาธิการ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด ในการนี้ เลขาธิการ จะกำหนดให้มูลค่าหรือผู้จำหน่ายสินค้าควบคุมแจ้งแผนการ เปลี่ยนแปลงราคา หรือส่วนลดในการจำหน่ายสินค้าควบคุมต่อเลขาธิการ ด้วยก็ได้

เมื่อกล่าวถึงการกำหนดราคาสินค้าแล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือต้นทุนและกำไร หรือผลตอบแทนจากการลงทุนจะ เห็นได้ว่า ต้นทุนการผลิตของธุรกิจจะประกอบด้วยจำนวนเงินทั้งหมดที่หน่วยธุรกิจต้องจ่ายไปในการจัดหาปัจจัยการผลิต

เนื่องจากต้นทุนการผลิตเป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อราคา การที่ต้นทุนเปลี่ยนแปลงจะมีผลทำให้ราคาเปลี่ยนแปลงไปด้วย ส่วนใหญ่แล้วบริษัทต่าง ๆ ที่ขึ้นราคาสินค้า มักจะอ้างว่าต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เช่น ค่าแรง ค่าวัตถุดิบ ราคาน้ำมันสูงขึ้น

สำหรับการกำหนดราคาของสินค้าควบคุมนั้น คณะกรรมการกลางฯ เป็นผู้กำหนดราคาโดยมีแนวทางในการกำหนดราคาดังนี้

$$\text{ราคาสินค้า} = \text{ต้นทุน (มาตรฐาน)} + \text{ผลตอบแทนจากการลงทุน}$$

ได้กำหนดให้ธุรกิจต่าง ๆ ที่ผลิตสินค้าที่อยู่ในความควบคุมนั้น ให้แจ้งตัวเลขต้นทุนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยเฉพาะซึ่งหน่วยงานนี้ ตั้งอยู่ที่กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ เพื่อนำเอาตัวเลขเหล่านั้นมาพิจารณา กำหนดต้นทุนของสินค้าในแต่ละชนิด ซึ่งงานทางด้านต้นทุนนั้นเป็นงานที่ไม่เปิดเผย ดังนั้นจึงขอกล่าวเฉพาะผลตอบแทนที่ทางการกำหนดให้ดังนี้

ปกติถ้ากำไรหรือผลตอบแทนจากการลงทุนที่รัฐบาลกำหนดให้แก่นายทุนอุตสาหกรรมในการขายสินค้าอุตสาหกรรมที่เป็นสินค้าควบคุม จะให้ไม่เกินร้อยละ ๑๗ ของเงินลงทุนทั้งสิ้นก่อนหักดอกเบี้ยเงินกู้และภาษีเงินได้ หรือผลกำไร (ก่อนหัก

ภาษีเงินได้นิติบุคคล) ในอัตรา ๒๐ เปอร์เซ็นต์ ของเงินทุนอันเป็นส่วนของผู้ถือหุ้น รวมทั้งกำไรสะสม (Equity) แล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า ซึ่งต่อมาได้มีข้อเรียกร้องเรื่องนี้จากสมาคมอุตสาหกรรมไทยที่ยื่นต่อรัฐบาล เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๒๓ (ตามหนังสือเลขที่ 37/2523 ออกโดยสมาคมอุตสาหกรรมไทย) ได้ขอให้ปรับอัตรากำไรมาตรฐานเป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 22.7 และไม่เกินร้อยละ 26-28 ตามลำดับ โดยมีเหตุผลดังต่อไปนี้

๑. ผลตอบแทนการลงทุนควรได้รับสูงกว่าอัตราดอกเบี้ย (ที่จะต้องเสียไปในกรณีที่กิจการนั้นใช้เงินจากการกู้ยืม หรือที่ควรจะได้รับในกรณีที่นำเงินทุนของตนเองไปให้ผู้อื่นกู้ แทนที่จะมาลงทุน)

ดังนั้นการกำหนดราคาสินค้าจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงอัตราผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนควรได้รับเสมอไป

๒. อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน ในปัจจุบันอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในระดับปานกลางได้เพิ่มขึ้นเป็นประมาณ ๑๖.๐ - ๑๗.๐ เปอร์เซ็นต์ ผู้ที่กู้เงินมาลงทุนนั้นจะต้องได้รับประโยชน์สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยบ้าง ซึ่งถ้าให้ได้รับผลตอบแทนประมาณ ๓ เปอร์เซ็นต์ ก็น่าจะถือได้ว่าเป็นผลตอบแทนในอัตราต่ำ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนก่อนจ่ายดอกเบี้ยและภาษีเงินได้ ในกรณีนี้จึงควรจะเท่ากับอัตราดอกเบี้ยที่กิจการหรืออุตสาหกรรมนั้นพึงต้องจ่ายโดยเฉลี่ยบวกด้วยส่วนตอบแทนอีก ๓ เปอร์เซ็นต์

ในกรณีที่ใช้เงินทุนของตนเองทั้งสิ้น อัตราผลตอบแทนที่ควรจะได้รับก็ควรจะต้องเท่ากับกรณีที่ใช้เงินทุนจากการกู้ยืมทั้งสิ้น เช่นนี้ผลตอบแทนก่อนหักภาษีเงินได้ที่ควรจะได้รับในกรณีที่ใช้เงินทุนของตนเองจึงควรเท่ากับ ๓๐.๘ เปอร์เซ็นต์

๓. อัตราผลตอบแทนที่เหมาะสม การคำนวณธุรกิจย่อมต้องใช้ทุนจากการกู้ยืมบางส่วนและทุนของตนเองบางส่วน อัตราส่วนที่ใช้กันทั่วไปโดยเฉลี่ยประมาณ ๒ : ๑ ถึง ๓ : ๑ (Debt : Equity) ดังนั้น อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนก่อนจ่ายดอกเบี้ยและภาษีเงินได้เมื่อเทียบกับเงินทุนที่ใช้ทั้งสิ้นในกิจการ (Return on Total Capital Employed) ที่เหมาะสมและสมควรจะต้องไม่ต่ำกว่า ๒๒.๗ เปอร์เซ็นต์

อุตสาหกรรมแต่ละประเภทมีความเสี่ยงต่าง ๆ กัน หรือแม้แต่อุตสาหกรรมประเภทเดียวกันแต่ดำเนินงานโดยบุคคลต่างคนต่างวาระกัน ก็อาจจะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนต่างกัน สมาคมอุตสาหกรรมไทยจึงมีความเห็นว่า หากจะถือตัวเลขขั้นต่ำอย่างเดียวกันจะไม่เพียงพอที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา จึงขอเสนอเป็นช่วงโดยเนื้อไว้ ๓ - ๕ เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นอัตราผลตอบแทนการลงทุนที่เหมาะสมและสมควร เป็นดังนี้

อัตราขั้นต่ำ ๒๒.๗ เปอร์เซ็นต์

อัตราขั้นสูง ๒๖-๒๘ เปอร์เซ็นต์

สมาคมอุตสาหกรรมไทยได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดราคาสินค้า ดังนี้

๑. การลงทุนในกิจการ อุตสาหกรรม ควรได้รับผลตอบแทนโดยเฉลี่ยคุ้มกับดอกเบี้ยเงินกู้และเงินเชื่อ ในอัตราส่วนที่จะกระตุ้นให้มีการลงทุนใหม่หรือการลงทุนขยายงาน ซึ่งอัตรานี้ไม่ควรน้อยกว่า ๓ เปอร์เซ็นต์

๒. รัฐบาลควรใช้อัตรากำไรก่อนจ่ายดอกเบี้ยเมื่อเทียบกับเงินทุนที่ลงทุนในกิจการ (ไม่ว่าจะเป็นเงินทุนส่วนตัวถือหุ้น เงินกู้ หรือเงินเชื่อ) เป็นบรรทัดฐานในการพิจารณา มากกว่าที่จะใช้อัตรากำไรในลักษณะอื่น

๓. ในกรณีที่มีการควบคุมราคาสินค้าในอุตสาหกรรมใด ควรมีแนวปฏิบัติที่แน่นอนในการพิจารณาความเหมาะสมของระดับราคาที่ควบคุมนั้น อย่างน้อยทุก ๓ ระยะ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางธุรกิจที่อาจเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว และเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายในระยะยาวต่อการ เศรษฐกิจของประเทศ

ถ้าให้อัตรากำไรผลตอบแทนจากการลงทุนขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ย ในปัจจุบัน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ อัตราใหม่สูงสุด

๑๘ และ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ . ในระดับปานกลาง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ได้เพิ่มขึ้นเป็น ๑๖ - ๑๗ เปอร์เซ็นต์ การลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมควรจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนโดยเฉลี่ยคุ้มกับอัตราดอกเบี้ยและในอัตราส่วนที่จะกระตุ้นให้มีการลงทุนใหม่หรือการลงทุนขยายงานซึ่งอัตราส่วนนี้ไม่น้อยกว่า ๓ เปอร์เซ็นต์ ในกรณีที่ใช้เงินทุนของตนเองทั้งสิ้น อัตราผลตอบแทนที่ควรจะได้รับจะเท่ากับกรณีที่ใช้เงินทุนจากการกู้ยืมรวมภาษีเงินได้เป็นผลตอบแทนก่อนหักภาษีเงินได้เท่ากับ ๓๐.๘ เปอร์เซ็นต์

การดำเนินธุรกิจโดยทั่วไปย่อมใช้เงินทุนจากการกู้ยืมและทุนของตนเอง อัตราส่วนที่ใช้กันโดยเฉลี่ยประมาณ ๒ : ๑ ถึง ๓ : ๑ (Debt : Equity) ดังนั้นอัตราผลตอบแทนการลงทุนก่อนจ่ายดอกเบี้ยและภาษีเงินได้เทียบกับเงินทุนที่ใช้ทั้งสิ้น (Return on Total Capital Employed) ขึ้นต่ำเป็น ๒๒.๗ เปอร์เซ็นต์ ผลตอบแทนการลงทุนจะแตกต่างกันตามประเภทอุตสาหกรรม เนื่องจากความเสี่ยงไม่เท่ากันหรือแม้แต่ธุรกิจเดียวกัน การดำเนินงานโดยบุคคลบริหาร ต่างวาระกันก็ได้รับผลตอบแทนการลงทุนต่างกัน อัตราผลตอบแทนการลงทุนที่เหมาะสมควรจะเป็นช่วงซึ่งทางสมาคมอุตสาหกรรมไทยเสนอไว้ ๓ - ๕ เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นอัตราขั้นต่ำเป็น ๒๒.๗ เปอร์เซ็นต์ อัตราขั้นสูงเป็น ๒๖ - ๒๘ เปอร์เซ็นต์

วิธีการคำนวณผลตอบแทนการลงทุน

ในการคำนวณอัตราผลตอบแทนของสมาคมอุตสาหกรรมไทยมีเงื่อนไขดังนี้

๑. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้หรือสินเชื่อบริหารโดยเฉลี่ยร้อยละ ๑๗ ต่อปี
๒. ผลตอบแทนการลงทุนอย่างต่ำเท่ากับ ๓ เปอร์เซ็นต์
๓. อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล ๓๕ เปอร์เซ็นต์ ของกำไรสุทธิ
๔. อัตราส่วนหนี้สินต่อเงินทุน (Total Capital Employed)

โดยเฉลี่ยประมาณ ๓ : ๑

สำหรับข้อ ๑ และข้อ ๓ นั้น เปลี่ยนแปลงไปตามภาวะเศรษฐกิจและนโยบายภาษีของรัฐบาล

ในกรณีที่ใช้เงินกู้ทั้งสิ้น

อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประมาณ	๑๗.๐	เปอร์เซ็นต์
ผลตอบแทนของผู้ลงทุนควรได้รับอย่างต่ำ	๓.๐	เปอร์เซ็นต์
ผลตอบแทนก่อนจ่ายดอกเบี้ยและภาษีเงินได้	๒๐.๐	เปอร์เซ็นต์

ในกรณีที่ใช้เงินทุนของตนเองทั้งสิ้น

ควรเท่ากรณีใช้เงินกู้	๒๐.๐	เปอร์เซ็นต์
ภาษีเงินได้ (๓๕% ของ $๒๐ + X = X$)	๑๐.๘	เปอร์เซ็นต์
ผลตอบแทนก่อนจ่ายภาษีเงินได้	๓๐.๘	เปอร์เซ็นต์

อัตราผลตอบแทนที่เหมาะสม

อัตราหนี้สินต่อเงินทุนโดยประมาณ	๓ : ๑
อัตราผลตอบแทนการลงทุนก่อนจ่ายดอกเบี้ย และภาษี	$= \frac{๓}{๔} (๒๐.๐) + \frac{๑}{๔} (๓๐.๘)$ $= ๒๒.๓$

การวิเคราะห์ผลตอบแทน

ในการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการดำเนินงานของธุรกิจตามประเภทของอุตสาหกรรม ศึกษาเฉพาะผลตอบแทนจากส่วนผู้ถือหุ้น (Return on Equity) ผลตอบแทนจากการลงทุนทั้งสิ้น (Return on Total Capital Employed) ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ทั้งหมด (Return on Asset) โดยใช้สูตรในการคำนวณดังนี้

$$\text{— ผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{กำไรสุทธิก่อนภาษี}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$$

ส่วนของผู้ถือหุ้นประกอบด้วย ทุนที่เรียกชำระแล้ว ส่วนเกินมูลค่าหุ้น เงินทุนสำรองและกำไรสะสม ณ วันปลายงวด

-ผลตอบแทนจากการลงทุนทั้งสิน = $\frac{\text{กำไรสุทธิก่อนภาษีและดอกเบี้ยจ่าย}}{\text{เงินกู้ที่ใช้ในการลงทุน + ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$

-ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ทั้งสิน = $\frac{\text{กำไรสุทธิก่อนภาษี}}{\text{หนี้สิน + ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$

เมื่อพิจารณาอัตราส่วนจากสูตรข้างต้น จะเห็นว่าผลตอบแทนมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ค่าผลตอบแทนจากส่วนผู้ถือหุ้นและผลตอบแทนจากการลงทุนทั้งสินมากกว่าผลตอบแทนของสินทรัพย์ทั้งหมด โดยทั่วไปแล้วอัตราผลตอบแทนที่เหมาะสมได้ประมาณไว้ว่า ผลตอบแทนการลงทุนก่อนจ่ายดอกเบี้ยและภาษีขั้นต่ำ ๒๒.๙ เปอร์เซ็นต์ ขึ้นสูง ๒๒-๒๔ เปอร์เซ็นต์ ในกรณีใช้เงินทุนของตนเองผลตอบแทนก่อนจ่ายภาษีเงินได้มีค่า ๓๐.๔ เปอร์เซ็นต์ (จากสมาคมอุตสาหกรรมไทย) และอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ทั้งหมดขั้นต่ำ ๙ เปอร์เซ็นต์ (จากธนาคารโลก)

ผลตอบแทนของอุตสาหกรรมที่ไคระ คัม เหมะ สม

ผลจากการศึกษาอัตราผลตอบแทนของอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ในปี ๒๕๒๐ เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราผลตอบแทนที่เหมาะสม สรุปได้ว่า อุตสาหกรรมที่ไคระ คัม เหมะ สม ได้รับผลตอบแทนที่ไคระ คัม มีดังนี้

-ผลตอบแทนจากส่วนผู้ถือหุ้น ไค้แก๊ว ปูนซีเมนต์ สังกะสี ผงซักฟอก ยางรถยนต์ แบตเตอรี่ น้ำมันหล่อลื่น ถ่านไฟฉาย

-ผลตอบแทนจากการลงทุนทั้งสิน ไค้แก๊ว แป้งข้าวสาลี ปูนซีเมนต์ ตะปู สังกะสี ผงซักฟอก ยางรถยนต์ แบตเตอรี่ น้ำมันหล่อลื่น กระดาษพิมพ์เขียน ถ่านไฟฉาย

-ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ทั้งหมด ไค้แก๊ว นมข้นหวาน แป้งข้าวสาลี น้ำมันพืช ปูนซีเมนต์ สังกะสี สบู่ ผงซักฟอก ยางรถยนต์ แบตเตอรี่ น้ำมันหล่อลื่น ถ่านไฟฉาย

เพื่อให้การกำหนดราคาได้บรรลุผลตามที่ต้องการแล้ว คณะกรรมการกลางฯ จะต้องกำหนดตัวกำไรที่จะกระตุ้นให้นักธุรกิจมีความสนใจในการลงทุนนั้นว่าเกณฑ์กำไรที่สมควร

นั้นควรเป็นเท่าไร แต่เท่าที่ผ่านมาสินค้าที่ประกวดควบคุมราคามีได้มีการศึกษาตัวเลขผลตอบแทนหรือกำไรในสินค้านั้น เพราะเจ้าหน้าที่ไม่สามารถทราบต้นทุนที่แท้จริงว่าเป็นเท่าไร จึงไม่สามารถบอกได้ว่ากำไรมากเท่าใด จึงถือว่าเป็นผลตอบแทนที่เหมาะสม

จากการศึกษาเรื่องการกำหนดราคาสินค้าตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว จะเห็นว่าในการใช้อำนาจตามกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาการสูงขึ้นของราคาสินค้า โดยมุ่งที่จะพยายามตรึงราคาสินค้ามิให้สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ได้ส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตดังนี้

การที่รัฐได้เข้าไปกำหนดราคาสินค้าที่ผลิตขึ้นนั้น ทำให้ผู้ผลิตไม่สามารถดำเนินการตามความเหมาะสมที่คิดว่าควรจะเป็นไปได้ เพราะต้องคอยปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ ทั้งในด้านปริมาณการผลิต ราคาที่ขาย เทคนิคการตลาด และอื่น ๆ ผู้ผลิตเป็นผู้รับนโยบายของรัฐบาลและปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ จึงเท่ากับว่ารัฐได้เข้าไปจัดระบบเศรษฐกิจใหม่ (๑) ซึ่งทำให้ความลำบากใจให้แก่ผู้ผลิตมากถ้ามีช่องทางเลียงกฎระเบียบนั้นจะพยายามหลบเลี่ยงทันที เพราะถ้าปล่อยให้ผู้ผลิตตัดสินใจเองแล้ว ในการผลิตสินค้านั้นผู้ประกอบการจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถจึงจะทำให้ผู้ประกอบการมีกำไร ซึ่งถือว่าเป็นตัวกระตุ้น (Incentive) ที่ชักจูงให้ผู้ผลิตเข้ามาประกอบการ ในแง่ค่านต้นทุนการผลิตนั้นผู้ผลิตถือว่าเป็นสิ่งที่กำหนด กำไรระหว่างการผลิต ในการผลิตเพื่อที่จะได้กำไรสูงสุดจึงต้องพยายามหาทางลดต้นทุนให้ต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะสิ่งที่ผู้ผลิตต้องการคือ ต้นทุนการผลิตต่ำ ปริมาณการผลิตสูง ซึ่งจะให้มีกำไรสูง

(๑) จากการสัมภาษณ์